

I KØLVANDET PÅ MEL GIBSONS FILM OM JESUS ER DET BLIVET HÆVDET, AT FILMEN ER LIGE SÅ ANTISEMITISK SOM DET NYE TESTAMENTE – ET TEMA SOM KAI KJÆR-HANSEN BEHANDLEDE I FØRSTE DEL AF ÅRSBERETNINGEN

Hvem er uden skyld i Jesu død?

Årsmødets tema er "Bibel- og Israelsmission". På den måde er vi med til at markere, at det i år er 200 år siden, The British and Foreign Bible Society blev dannet – et jubilæum som næsten er gået upåagtet hen i Danmark. Samtidig markerer vi, at vi i kirken har fået Bibelen fra jøderne, og at vi ikke kan undvære den – det gælder både første og anden del, dvs. hele Bibelen.

I det 19. århundredes jødemission så man det som en opgave at give hele Bibelen tilbage til det jødiske folk, ikke kun Det Nye Testamente. I mange jødiske kredse var det såkaldte Gamle Testamente ifølge missionærerne ikke særligt godt kendt. Og hvis jøder afslog Det Nye Testamente, gav man ikke op, men fortsatte med at distribuere Det Gamle Testamente, i håbet om at jøder ved læsning heri ville stille nogle spørgsmål om profetierne i GT, som så kunne lede dem hen til NT – den helt igennem jødiske bog, der beretter om evangeliet – for jøder først og derefter, som en konsekvens heraf, for os andre også.

En helt igennem jødisk bog, sagde jeg om NT. Som sådan er den naturligvis ikke antisemitisk. Spørgsmålet om, hvorvidt NT er antisemitisk eller antijudaistisk, har fået fornyet aktualitet gennem Mel Gibsons Jesus-film.

Er The Passion og Det Nye Testamente antisemitisk?

I Kristeligt Dagblad (02.04.04) skriver Hans Hauge: "The Passion of the Christ" er lige så antisemitisk som Det Nye Testamente og Bach. Det må vi erkende og ikke se bort fra." Jeg ser her helt bort fra Bach og nøjes med et par bemærkninger om filmen og NT som antisemitisk. Hauge er ikke alene om denne påstand, om end andre måske ville fremsætte den lidt mindre bombastisk, end han gør. Påstanden røber, at spørgsmålet om, hvorvidt Det Nye Testamente er antisemitisk, ikke kun er en sag mellem jøder og kristne, men også mellem kristne indbyrdes.

At nogle jøder frygter, at filmen kan bære véd til antisemitismens bål, kan man ikke fortænke dem i, når man tænker på, hvordan tekster fra Det Nye Testamente er blevet misbrugt til antisemitiske formål op gennem tiderne. At nogle kristne kalder NT antisemitisk, kunne være del af en bod for kirkens forsyndelser mod det jødiske folk i Ny Testaments navn. Det er ikke vejen at gå fremover. Udsagnet røber, at dele af den kristne kirke er i krise.

For min egen del kunne jeg godt have undværet ni tiendedele af filmens "voldsscener". Og jeg havde gerne set, at disse ni tiendedele så var brugt til (endnu flere) flashback-glimt til Jesu liv. Således at der var skabt

en sammenhæng med det i Jesu liv, som førte til hans død. Lad det nu være. Men som kristen kan jeg ikke undvære jøder i passionsfortællingen. Som kristen kan jeg ikke opgive, at det er Israels Gud, der handler med og i Jesus. Til bedste for Israel – og som en konsekvens heraf til bedste for alle andre.

Hvem er uden skyld?

I denne sammenhæng kan det være på sin plads at nævne et par bemærkninger af Paul Winter – kendt for sin bog On the Trial of Jesus. I forbindelse med en tysk TV-udsendelse i 1967 om processen mod Jesus blev han bl.a. bedt om at udspecificere spørgsmålet om skyld i forbindelse med Jesu død. Han begyndte med at sige, at hvad enten man ser Jesus som Guds søn, menneskeheden forløser, eller blot som et stort menneske og en viis rabbi, er sympatien på Jesu side, ikke på hans modstanderes side. Men dermed yder man ikke som historiker hans daværende modstandere ret. Vel var Pilatus en brutal mand, men det var hans pligt at forhindre oprør. De jødiske rådsherrer havde muligvis noget imod Jesus, men det var deres pligt at holde ro i landet, så de ikke gav de romerske magthavere anledning til at fratage jøder den sidste rest af autonomi. Paul Winter fortsætter:

"For en senere tid er det let at finde dem, der i sin tid var involveret i en afgørelse, skyldige. At undlade dette er bedre end at søge efter skyldige. Såvel romerske som jødiske embeds personer havde en hånd med i spillet i rettergangen mod Jesus. Hvis skyld der er tungere og hvis der er lettere, lader sig ikke måle på nogen vægt. Men når vi spørger evangelieberetningerne, må vi sige,

at ud over romerne og jøderne optræder også en tredje skyldig part: Jesu egne disciple, hvoraf en forråbte ham, en anden fornægtede ham, og alle de øvrige overlod ham til hans skæbne. Det overrasker mig egentlig, at De som kristen spørger mig som jøde: Hvem var skyldig? Det spørgsmål, De snarere skulle stille – ikke mig, men Dem selv – lyder: Hvem er uden skyld?"

Paul Winters spørgsmål er – teologisk set – velplaceret. Og man kunne tilføje en fjerde part i rettergangen mod Jesus, den vigtigste, nemlig Israels Gud, der ville Jesu død. Og her svimler det for os.

Menneskeheden dræbte Jesus

Af de mange anmeldelser fra jødisk side af Gibsons film har jeg især hæftet mig ved, hvad den amerikanske – jødiske – radiovært Dennis Prager har sagt. Under overskriften "Mel Gibsons to film" peger han på, at "jøder og kristne ser to vidt forskellige film. I to timer ser kristne deres frelser blive tortureret og henrettet. I de samme to timer ser jøder andre jøder arrangere henrettelsen og torturen af de kristnes frelser." Efter næsten 2000 års historie, hvor jøder er blevet angrebet for at være 'Kristus-mordere', bør man ikke erklære jøder for paranoide, når nogle frygter en antisemitisk brug af filmen."

Jeg er enig. Og som kristen udfordres jeg til at (fortsætte) med at minde mig selv og den kristne kirke om kirkens antisemitisme og synd mod det jødiske folk.

Men Dennis Prager har mere at sige. Han henvender sig også til jøder og siger, at "de fleste amerikanere, der ser filmen, ikke ser jøderne som skurkene i lidelsehistorien – ikke i den historiske kontekst, og da slet ikke i dag... de fleste amerikanske kristne – katolikker såvel som protestanter – tror at en syndig menneskehed dræbte Jesus, ikke 'jøderne'. Som de kristne ser det, var det noget

Gud lod ske, og hverken jøderne eller romerne."

Og ikke nok med det. Dennis Prager siger også: "mange jødiske grupper og mediefolk, som nu angriber 'The Passion', har ofte helt uansvarligt sat etiketten 'antisemitisk' på konservative kristne."

Meget gode ord af en jøde om et meget sensitivt, men vigtigt spørgsmål. Og selvransagende, både for kristne og jøder.

Jesus levede og døde for Israels sag

Næste trin på vejen er at få både jøder og kristne til at forstå, at der slet ikke er nogen kristen frelser og Kristus for os ikke-jøder, uden at Jesus var og er Messias for jøder. Og at Jesu og vor far er Israels Gud. Og at hvis man (fortsætter) med at hævde, at NT er antisemitisk, kunne man lige så godt hævde, at Det Gamle Testamente er det – i indhold såvel som sprogbrug. Så har vi fuldført, hvad der ikke lykkedes for Markion i det andet århundrede – han som kirken erklærede for kætter, ikke mindst fordi han ikke kunne forlige sig med Israels Gud.

Nej, lad os fastholde, at det var Israels Guds som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle (Rom 8,32). Lad os lægge Thorvaldsens Kristus på hylden med al dens sentimentalitet. Lad os ikke narre os selv og "renvaske" Jesus ved at beskyldte evangelisterne for antisemitisme, som det er tilfældet i megen nyere teologi. Lad os være os for at tage enkelte ord og sætninger fra NT ud af deres sammenhæng. Det kan nemlig føre til antisemitisme, hvilket der desværre er så mange eksempler på op gennem kirkens historie. Lad os igen forsøge at læse fortællingen om Jesus i sammenhæng. Han levede og døde for Israels sag. Med ham oprandt messias-tiden, som er tilgivelsens tid, for jøder såvel som ikke-jøder.

Når man tænker på Auschwitz tænker man på antisemitisme.

IMMANUEL KIRKEN I
JAFFO 1904-2004

DET ER IKKE HELT LET AT AFGRÆNSE DE TO MENIGHEDER I IMMANUEL KIRKEN, SOM JAN MORTENSEN SKAL VÆRE PRÆST FOR, FRA HINANDEN. DE HAR DOG HVER ISÆR DERES HISTORIE.

Immanuel Kirkens to menigheder

Af Kai Kjær-Hansen og Bodil F. Skjøtt

Når Vicka og Jan Mortensen flytter til Jaffo og begynder deres nye arbejde i Immanuel Kirken, bliver de præstepar for to menigheder, som er forskellige, men som også har en række lighedspunkter.

Den ene, som samles om lørdagen, er en fortsættelse af den menighed, som blev startet helt tilbage i begyndelsen 1950'erne, da den norske Israelsmission overtog bygningerne fra det Lutherske Verdensforbund. Den anden, som samles om søndagen, går tilbage til 1978, da den norske præst ved kirken, Otto Høvik, begyndte at holde internationale gudstjenester på engelsk. Her har Den Danske Israelsmission ydet et lille bidrag, idet Kai Kjær-Hansen havde ansvar for gudstjenesterne i et år fra 1994-1995, hvorefter Jens Arne Skjøtt overtog arbejdet et par år.

Sabbattens menighed

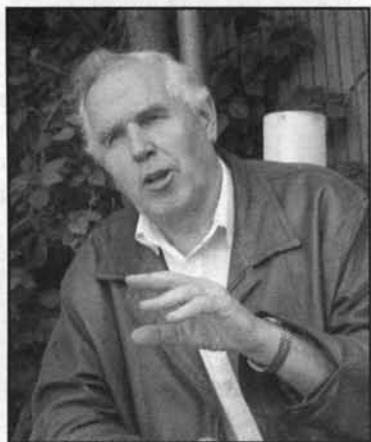
Lørdagens menighed omtales også som den hebraisktalende menighed. For de senere års vedkommende må dette tages med et gran salt. Har præsten kunnet hebraisk, er hebraisk blevet brugt, men altid med oversættelse til engelsk. Det sker også, at prædikenen er på engelsk og så med oversættelse til hebraisk.

Ser man ud over menigheden, bliver man hurtigt klar over, at her samles ikke kun messianske jøder. Dertil er der for mange mørke afrikanere blandt dem, der kommer til gudstjenesten. Gennem længere

tid har en fast del af menigheden nemlig været nigerianere, som arbejder i landet, og som har gjort menigheden så meget til deres, at de ved næsten hver gudstjeneste medvirker med et kor, som sætter sit særlige afrikanske præg på den i princippet hebraiske gudstjeneste. Foruden nigerianerne er der også andre nationaliteter, som har gjort menigheden til deres, fordi de også foretrækker en lørdagsgudstjeneste. De arbejder i Israel, hvor lørdagen er den ugentlige fridag og således den dag, man har mulighed for at komme.

- Det er ikke mit indtryk, at disse mennesker kommer, fordi de ønsker at være en del af en messiansk menighed, forklarer Anbjørn Neerland, som de seneste år har været præst ved kirken. De kommer, fordi de sætter pris på vores gudstjenesteform, som nok er mere traditionel. Sproget er ikke nogen hindring, fordi vi altid oversætter til engelsk.

Den tredje gruppe i menigheden er messianske jøder, hvoraf nogle

Anbjørn Neerland har de senere år virket som præst i Immanuel Kirken. Han afsluttede sin tjeneste i april 2004.

få kan regnes som de gamle i menigheden, der har været med helt fra begyndelsen. De andre er messianske jøder som er kommet til inden for de seneste år og har gjort menigheden til deres.

Søndagens menighed

Sammensætningen af søndagens menighed ligner på en række punkter den, der mødes til gudstjeneste om sabbatten. Også her er der en lille gruppe messianske jøder, ofte en gruppe afrikanere og så andre nationaliteter. Gudstjenesten, som er på engelsk og kun på engelsk, er den eneste protestantiske engelsksprogede gudstjeneste i området omkring Tel Aviv. Det betyder, at folk, som er i landet for en kortere tid og ønsker at knytte til ved en protestantisk menighed, ikke har så mange andre muligheder. Blandt deltagerne finder man folk, som arbejder ved de udenlandske ambassader, studerende, volontører og andre. Ofte er det folk, som er i landet for en kortere tid, og derfor er der også stor udskiftning i menigheden.

Men en fast del af søndagsmenigheden er som sagt den lille gruppe Jesus-troende jøder, som foretrækker at komme her frem

Uanset nationalitet og sprog så er den syvårmede lysestage i Immanuel Kirken en påmindelse om den kristne tros jødiske rødder. Inskriptionen på væggen er "den lille bibel" fra Johannesevangeliet 3,16.

for til gudstjenesten om lørdagen. Det kan der være flere grunde til, men én er af praktisk art: om søndagen kører busserne, og

dermed er deres transportproblem løst. De fleste af dem er ældre og arbejder ikke længere.